

Prof. univ. dr. Anca-Lelia Lorincz

DREPT PROCESUAL PENAL

Volumul II

**- Curs universitar pentru programul
de studii universitare de licență -**

Lorincz Anca-Lelia

■ Studii:

Licențiat în științe juridice (1992 Facultatea de Drept, Universitatea București), doctor în drept (2000 - Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București – Facultatea de Drept).

■ Activități:

Este profesor universitar, titular de disciplină la disciplina Drept procesual penal (la programul de studii universitare de licență) și la alte discipline înrudite (la programe de studii universitare de master) la Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Departamentul de Drept penal - Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”; director al programului de studii universitare de master „Științe penale”, în cadrul Departamentului de Drept Penal al Facultății de Științe Juridice și Administrative - Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”.

■ Publicații:

- a publicat peste 90 lucrări științifice: 16 cursuri universitare (individual – 10 și în coautorat – 6), 13 monografii și alte cărți (individual – 5 și în coautorat – 8), 64 studii/articole în reviste de specialitate (Revista de Drept Penal, Dreptul, Analele Academiei de Poliție, Pro Patria Lex, Studii și Cercetări privind Afaceri Interne, Acta Universitatis Danubius Juridica, Revista de Investigare a Criminalității, Tribuna Juridică etc.) și în volumele unor conferințe;
- a susținut comunicări științifice la sesiunile de comunicări din cadrul Academiei de Poliție și a participat la conferințe și sesiuni organizate de alte instituții (Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române, Asociația Internațională de Drept Penal, Asociația Română de Științe Penale, Academia de Studii Economice, Societatea de Științe Juridice și Administrative, Facultatea de Drept a Universității București, Societatea de Criminologie și Criminalistică etc);
- a participat la proiecte de cercetare social-educaționale și de cercetare științifică (în echipă).

Cursul este elaborat în temeiul legislației adoptate
până la data de 1 mai 2016

Prof. univ. dr. Anca-Lelia Lorincz

DREPT PROCESUAL PENAL

Volumul II

**- Curs universitar pentru programul
de studii universitare de licență -**

Universul Juridic

București

- 2016 -

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2016, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LORINCZ, ANCA-LELIA

Drept procesual penal / prof. univ. dr. Anca-Lelia Lorincz. – București :

Universul Juridic, 2016-

vol.

ISBN 978-606-673-557-5

Vol. 2. - 2016. - Bibliogr. - ISBN 978-606-673-852-1

343(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

CAPITOLUL I

URMĂRIREA PENALĂ

Secțiunea I

Considerații introductive privind urmărirea penală

1. Noțiunea și necesitatea urmăririi penale, ca primă fază a procesului penal

Tragerea la răspundere penală a persoanei care a săvârșit o infracțiune se realizează de către instanțele judecătorești, în urma desfășurării unui ansamblu de activități care alcătuiesc procesul penal. Instanțele judecătorești nu sunt, însă, singurele organe judiciare care au atribuții pe parcursul procesului penal; ele sunt ajutate de organele de urmărire penală, a căror activitate o precedă pe cea a judecătorului de cameră preliminară și a instanței de judecată. Organele de urmărire penală strâng probe pentru a dovedi existența infracțiunii, pentru a-l identifica pe făptuitor și a constata dacă este cazul să se dispună trimiterea în judecată; de asemenea, alături de organele de urmărire penală, atribuții revin și judecătorului de drepturi și libertăți, care soluționează, în cursul urmăririi penale, cererile, propunerile, plângerile, contestațiile sau orice alte sesizări privind unele măsuri procesuale, actele procurorului, în cazurile expres prevăzute de lege, încuviințarea perchezițiilor etc.

Prin urmare, aplicarea sancțiunii corespunzătoare normei penale încălcate presupune parcurgerea unui întreg proces penal, definit ca ansamblu al activităților reglementate de normele de procedură penală, desfășurate de organele judiciare cu participarea părților, a subiecților procesuali principali, a avocatului și a altor persoane, în vederea rezolvării raportului juridic de conflict născut din încălcarea normei juridice penale de incriminare.

Pentru a se asigura stricta reglementare legală a activităților procesuale, s-a impus o riguroasă sistematizare a acestora, obținută prin structurarea procesului penal pe mai multe faze: urmărirea penală, camera preliminară, judecata și punerea în executare a hotărârii definitive; fiecare din aceste faze este delimitată prin anumite acte procesuale și în cadrul fiecăreia dintre aceste faze își exercită atribuțiile anumite categorii de organe judiciare.

Așadar, urmărirea penală reprezintă prima fază a procesului penal, putând fi definită ca activitatea desfășurată de organele judiciare (organele de urmărire penală și, dacă este cazul, judecătorul de drepturi și libertăți) pentru strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care le-au săvârșit și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea lor în judecată.

Urmărirea penală este o fază procesuală distinctă cu un rol bine definit, necesitatea ei decurgând din faptul că majoritatea faptelor penale nu pot fi dovedite prin probe preconstituite și, în cele mai multe cauze, autorii sunt inițial necunoscuți¹. De aceea, s-a impus înființarea unor organe judiciare specializate, care desfășoară activități premergătoare judecării pentru descoperirea și adunarea probelor necesare soluționării cauzei, precum și pentru identificarea făptuitorului.

Organele judiciare care desfășoară activități specifice urmăririi penale sunt organele de urmărire penală: procurorii (care fac parte din Ministerul Public și sunt constituiți în parchete pe lângă fiecare instanță judecătorească) și organele de cercetare penală. În anumite situații, expres prevăzute de lege, în cadrul urmăririi penale poate interveni și judecătorul de drepturi și libertăți (pentru dispunerea arestării preventive, încuviințarea perchezițiilor, soluționarea plângerilor împotriva unor acte ale procurorului, audierea anticipată a martorilor etc.).

2. Limitele urmăririi penale

Raportată la structura de ansamblu a procesului penal, urmărirea penală este bine delimitată, atât sub aspectul activităților ce pot fi îndeplinite de către organele judiciare, cât și sub aspectul desfășurării ei în timp².

Limitele activităților ce pot fi desfășurate în cadrul urmăririi penale sunt stabilite prin competența funcțională și materială a organelor de urmărire penală, depășirea acestor limite atrăgând aplicarea sancțiunilor procedurale penale.

Din punctul de vedere al desfășurării ei în timp, urmărirea penală este delimitată de două momente: momentul începerii urmăririi penale (care coincide cu momentul declanșării procesului penal) și momentul dării unei soluții de către procuror.

Astfel, **limita inițială** a urmăririi penale este dispoziția de începere a urmăririi penale materializată prin *ordonanță*³.

Limita finală a urmăririi penale este marcată fie de dispoziția de trimitere în judecată, dată prin *rechizitoriu*, fie de dispoziția de clasare sau renunțare la urmărire penală⁴, dată prin *ordonanță*⁵. Soluția de netrimiteră în judecată (prin clasare sau renunțarea la urmărire penală) se poate dispune, potrivit legii, și prin *rechizitoriu*, când

---

¹ I. Neagu, *Tratat de procedură penală*, Editura PRO, București, 1997, p. 397.

² *Ibidem*, p. 400.

³ Potrivit art. 305 alin. (2) C. pr. pen., începerea urmăririi penale se dispune prin *ordonanță*.

⁴ Prin Decizia Curții Constituționale nr. 23/2016 (publicată în M. Of. nr. 240 din 31 martie 2016), dispozițiile art. 318 C. pr. pen., care reglementează condițiile în care procurorul poate dispune renunțarea la urmărire penală, au fost declarate neconstituționale. Așadar, în prezent (la momentul elaborării acestei lucrări), până la modificările care vor mai fi aduse Codului de procedură penală, procurorul nu mai poate dispune renunțarea la urmărire penală, fără a însemna, însă, că această instituție (a renunțării la urmărire penală) a fost eliminată din legislația noastră.

⁵ Așa cum reiese din conținutul art. 327 C. pr. pen., rezolvând cauza, procurorul emite *rechizitoriu* prin care dispune trimiterea în judecată, dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, că a fost săvârșită de inculpat și că acesta răspunde penal, sau emite *ordonanță* prin care clasează ori renunță la urmărire, potrivit dispozițiilor legale.

lucrările urmăririi penale privesc mai multe fapte ori mai mulți suspecți și inculpați și se dau acestora rezolvări diferite¹.

3. Dispoziții generale (cuprinse în Codul de procedură penală) privind urmărirea penală

În art. 285-287 C. pr. pen. sunt cuprinse anumite dispoziții generale privind obiectul urmăririi penale, actele organelor de urmărire penală și păstrarea unor acte de urmărire penală.

Așa cum se prevede în art. 285 C. pr. pen., urmărirea penală are ca *obiect* strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată. Procedura din cursul urmăririi penale este nepublică.

Interpretările doctrinare² date unora dintre expresiile și termenii folosiți și în actualul Cod de procedură penală (prin preluarea lor din codul anterior) în legătură cu determinarea obiectului urmăririi penale, își mențin valabilitatea:

- expresia „strângerea probelor” se referă la activitățile de descoperire, adunare, examinare și evaluare a probelor pentru a se constata dacă este cazul să se dispună trimiterea în judecată;

- prin „existența infracțiunii” legiuitorul are în vedere existența materială a unei fapte care prezintă trăsăturile unei infracțiuni, indiferent de forma acesteia – tentativă pedepsibilă sau faptă consumată;

- „identificarea persoanelor care au săvârșit infracțiunea” presupune cunoașterea participanților la săvârșirea infracțiunii (în calitate de autor, instigator sau complice), atât în ceea ce privește existența lor ca persoane fizice, cât și în privința identității acestora;

- „stabilirea răspunderii penale a celor care au săvârșit infracțiunea” înseamnă clarificarea tuturor aspectelor privind fapta penală, vinovăția făptuitorului și existența temeiurilor necesare pentru tragerea la răspundere penală a acestuia.

Deși în Codul de procedură penală nu se prevede expres, uneori în obiectul urmăririi penale se include și identificarea persoanei vătămate (pentru a se putea face identificarea făptuitorului sau încadrarea juridică a faptei) sau clarificarea aspectelor privind latura civilă a cauzei (atunci când acțiunea civilă se exercită din oficiu în procesul penal sau atunci când încadrarea juridică a faptei se poate face, în mod corect, ținând seama și de întinderea prejudiciului cauzat prin infracțiune)³.

---

¹ În art. 328 alin. (3) C. pr. pen. se prevede că procurorul întocmește un singur rechizitoriu chiar dacă lucrările urmăririi penale privesc mai multe fapte ori mai mulți suspecți și inculpați și chiar dacă se dau acestora rezolvări diferite, potrivit art. 327.

² S. Kahane, în V. Dongoroz și colectiv, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, Partea specială*, vol. II, Editura Academiei, București, 1976, p. 25; N. Volonciu, *Tratat de procedură penală, Partea specială*, vol. II, Editura Paideia, București, 1994, p. 9; Gr. Theodoru, *Drept procesual penal, Partea specială*, Editura „Cugetarea”, Iași, 1998, p. 42-43.

³ I. Neagu, *op. cit.*, p. 399.

Pe baza tuturor probelor administrate, organele de cercetare penală înaintează procurorului propunerea de trimitere sau netrimite în judecată; procurorul este cel care rezolvă cauza în faza de urmărire penală, în sensul că el dispune, după caz, soluția trimiterii în judecată (sesizând instanța) sau o soluție de netrimite în judecată (clasarea).

Pentru realizarea obiectului urmăririi penale, organele de urmărire penală pot lua anumite măsuri procesuale (unele măsuri preventive¹, măsuri asigurătorii²) și își concretizează activitatea în acte procesuale și acte procedurale.

Activitatea organelor de urmărire penală, pe întregul parcurs al urmăririi penale, este materializată în dosarul de urmărire penală care conține o serie de acte de documentare procedurală (înscrisuri în care se consemnează toate actele procesuale și procedurale efectuate); atunci când urmărirea penală se finalizează prin soluția trimiterii în judecată, acest dosar va fi trimis instanței competente. Prin urmare, se poate spune că în situația în care urmărirea penală s-a finalizat prin soluția de trimitere în judecată, organele de urmărire penală au pregătit cauza în vederea judecării, judecată care se va declanșa, însă, numai după trecerea dosarului prin „filtrul” camerei preliminare.

Între dispozițiile generale privind urmărirea penală se înscriu și cele referitoare la **actele organelor de urmărire penală**. Din conținutul art. 286 C. pr. pen. reiese că:

- procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin *ordonanță*, dacă legea nu prevede altfel;

- organele de cercetare penală dispun, prin *ordonanță*, asupra actelor și măsurilor procesuale și formulează propuneri prin *referat* (pentru efectuarea unor acte sau luarea unor măsuri care sunt exclusiv de competența procurorului, organele de cercetare penală pot doar să facă propuneri motivate prin întocmirea unui referat - spre exemplu: referat cu propunere de punere în mișcare a acțiunii penale, referat cu propunere de clasare, referat cu propunere de suspendare a urmăririi penale etc.).

Ordonanța (atât cea întocmită de către procuror, cât și cea întocmită de către organul de cercetare penală) trebuie să cuprindă anumite mențiuni generale prevăzute expres în art. 286 alin. (2) C. pr. pen.:

- a) denumirea parchetului și data emiterii;
- b) numele, prenumele și calitatea celui care o întocmește;
- c) fapta care face obiectul urmăririi penale, încadrarea juridică a acesteia și, după caz, datele privitoare la persoana suspectului sau inculpatului;
- d) obiectul actului sau măsurii procesuale ori, după caz, tipul soluției, precum și motivele de fapt și de drept ale acestora;
- e) date referitoare la măsurile asigurătorii, măsurile de siguranță cu caracter medical și măsurile preventive luate în cursul urmăririi;
- f) alte mențiuni prevăzute de lege;
- g) semnătura celui care a întocmit-o.

---

¹ Dintre măsurile preventive, reținerea poate fi dispusă de către organul de cercetare penală sau procuror, iar controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune pot fi dispuse de către procuror.

² Procurorul poate dispune măsuri asigurătorii, precum și restituirea lucrurilor în faza de urmărire penală.

Codul de procedură penală conține anumite dispoziții generale și privind **păstrarea unor acte de urmărire penală**. Astfel, potrivit art. 287 C. pr. pen.:

- când legea prevede că un act sau o măsură procesuală trebuie să fie încuviințată, autorizată sau confirmată, un exemplar al actului rămâne la procuror;

- în cazurile în care procurorul sesizează judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori alte autorități prevăzute de lege, în vederea soluționării propunerilor ori cererilor formulate în cursul urmăririi penale, va înainta copii numerotate și certificate de grefa parchetului de pe actele dosarului ori numai de pe cele care au legătură cu cererea sau propunerea formulată. Organul de urmărire penală păstrează originalul actelor, în vederea continuării urmăririi penale.

4. Trăsăturile urmăririi penale

Urmărirea penală se caracterizează prin anumite trăsături specifice care, nefiind toate reglementate expres în lege, pot fi puse în evidență și prin comparație cu principiile judecătii care sunt prevăzute în Codul de procedură penală (publicitatea, contradictorialitatea, oralitatea – art. 352 și art. 351 C. pr. pen.).

Întrucât legea procesuală penală nu conține o reglementare expresă în acest sens, trăsăturile caracteristice urmăririi penale au fost tratate în mod diferit în literatura juridică. Astfel, sunt autori¹ care au identificat drept trăsături specifice urmăririi penale: lipsa de colegialitate a organelor de urmărire penală, subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală, caracterul nepublic al urmăririi penale, caracterul necontradictoriu expres și forma preponderent scrisă a urmăririi penale.

Alți autori² au susțin că urmărirea penală este lipsită de publicitatea specifică judecătii, nu este scrisă și nu este necontradictorie.

S-au exprimat și opiniile³ potrivit cărora urmărirea penală este nepublică, necontradictorie și preponderent scrisă sau urmărirea penală se caracterizează prin lipsă de publicitate, lipsă de contradictorialitate și se desfășoară preponderent scris.

Se observă că nu toate aceste trăsături evidențiate în doctrină sunt specifice urmăririi penale; astfel, lipsa de colegialitate a organelor judiciare cu atribuții în faza de urmărire penală (înțeleasă în sensul în care la desfășurarea activităților de urmărire penală nu este obligatoriu să participe mai multe persoane din cadrul organelor de cercetare penală sau al parchetului) se întâlnește și în faza de judecată sau de punere în executare a hotărârii definitive (completul de judecată, la judecata în primă instanță de la judecătorii, tribunale și curți de apel, este alcătuit dintr-un singur judecător).

În concluzie, se poate spune că, prin comparație cu faza de judecată, urmărirea penală se caracterizează prin următoarele trăsături: nepublicitate, lipsa de contradictorialitate specifică judecătii, forma preponderent scrisă și subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală.

¹ N. Volonciu, *op. cit.*, p. 11-16.

² S. Kahane, în V. Dongoroz și colectiv, *op. cit.*, p. 24.

³ Gh. Mateuț, *Procedură penală, Partea specială*, vol. I., Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 107-108; Gr. Theodoru, *op. cit.*, p. 49-53.

a) Nepublicitatea

Prin publicitate, ca trăsătură a unei activități procesuale, se înțelege posibilitatea ca această activitate să fie cunoscută, ca la efectuarea ei să asiste orice persoană.

În faza de judecată, activitățile procesuale, în cea mai mare parte, sunt publice; astfel, în ședința de judecată, la etapa de cercetare judecătorească (când se administrează probele) și la dezbateri poate asista, în principiu, orice persoană, cu excepția minorilor sub 18 ani (în afara cazurilor când aceștia au calitatea de părți sau martori) și a persoanelor înarmate (în afara personalului care asigură paza și ordinea). Prin urmare, se poate spune că judecata este publică (există doar anumite situații, prevăzute de lege, când ședința poate fi declarată nepublică).

În schimb, majoritatea actelor de urmărire penală nu se pot desfășura în public. Adunarea și administrarea probelor, în faza de urmărire penală, se realizează, de regulă, doar în prezența organului judiciar și a persoanei direct implicate în activitatea respectivă. Pentru a se înlătura pericolul ca suspectul, inculpatul sau celelalte părți să denatureze probele (prin distrugerea sau degradarea mijloacelor materiale de probă sau prin influențarea martorilor), precum și pentru a se împiedica sustragerea suspectului sau a inculpatului de la urmărirea penală, această fază procesuală trebuie să se caracterizeze printr-o anumită confidențialitate.

Aceasta, însă, nu trebuie să ducă la concluzia că urmărirea penală este secretă, deoarece pe parcursul ei, despre activitățile desfășurate și probele administrate pot lua cunoștință și părțile, avocații, experții, interpreții, martorii, martorii asistenți etc. Există, astfel, unele activități de urmărire penală (cum ar fi efectuarea percheziției, a cercetării la fața locului, constatările tehnico-științifice sau medico-legale, ori efectuarea expertizelor) la care mai participă și alte persoane decât cele care fac parte din structura organelor judiciare. De asemenea, avocații părților și ai subiecților procesuali principali au dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal.

Acesta este și motivul pentru care, în art. 285 alin. (2) C. pr. pen., se prevede că procedura din cursul urmăririi penale este nepublică.

b) Lipsa de contradictorialitate specifică judecății

Prin contradictorialitate, ca trăsătură a unei activități procesuale, se înțelege existența și exercitarea în cadrul acestei activități a două laturi sau funcții diferite, opuse – acuzarea și apărarea.

Sistemul nostru procesual penal este un sistem contradictorial, deoarece în desfășurarea lui apar și se dezvoltă două acțiuni contradictorii: acțiunea de tragere la răspundere penală și acțiunea opusă de apărare împotriva acesteia¹.

În faza de judecată, în special în cadrul dezbaterilor, această contradictorialitate se manifestă pe deplin, părțile având posibilitatea (în condiții de publicitate și oralitate) susținerii propriilor poziții procesuale prin propunerea de probe și combaterea intereselor părților adverse.

În schimb, în cursul urmăririi penale, dată fiind și lipsa de publicitate, probele se administrează fără a fi puse în discuția părților, ceea ce conduce la concluzia că, în principiu, urmărirea penală este necontradictorie.

¹ S. Kahane, în V. Dongoroz și colectiv, *op. cit.*, p. 24.